

Список використаної літератури

1. Антонов А. В. Системный анализ : учеб. для вузов / А. В. Антонов. — Москва : Высшая школа, 2004. — 454 с.
2. Варенко В. М. Системний аналіз інформаційних процесів : навч. посіб. / В. М. Варенко. — Київ : Талком, 2019. — 208 с.
3. Дудник І. М. Вступ до загальної теорії систем : навч. посіб. / І. М. Дудник. — Київ : Кондор, 2009. — 205 с.
4. Курносів Ю. В. Азбука аналітики / Ю. В. Курносів. — Москва : РУСАКИ, 2013. — 230 с.
5. О'Коннор Дж. Системне мислення. Пошук неординарних творчих рішень / Дж. О'Коннор. — Київ : Наш формат, 2018. — 240 с.
6. Сурмін Ю. П. Теория систем и системный анализ : учеб. пособие / Ю. П. Сурмін. — Київ : МАУП, 2003. — 368 с.
7. Чорней Н. Б. Теория систем і системний аналіз : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. Б. Чорней, Р. К. Чорней ; Міжрегіональна академія управління. — Київ : МАУП, 2005. — 256 с.

Volodymyr Varenko

Methods of system analysis in analytics

The article deals with the necessity of applying the basic methods of system analysis when working with information in information-analytical activities. Modern analytics can not do without system analysis, its methods and technologies, because the systematic approach is now, according to many experts, a universal method of exploring various objects, processes and phenomena, including information. Because the methodology of system analysis is diverse, we have considered, in our opinion, the most effective methods for information and analytical activity — helicopter-based method, target tree construction method, black/gray/white box modeling, and analytical field map. After all, they will help the specialist / analyst in modeling the real phenomena, objects and processes, correct and reliable assessment of the situation, which means — and to the right conclusions and recommendations.

The goal is to find out the problem of using separate methods of system analysis in the analysis of information, in the information and analytical activities. It is implemented using suggested techniques that the author considers effective. The article draws attention to the peculiarities and specifics of the use of a particular method of system analysis during the information-analytical process. The findings indicate that the use of systematic analysis methods for processing information when modeling real-world situations in analytics effective means of improving the quality of information and analytical activities. According to the author, these methods will significantly reduce the time of preparation of analytical documents (not to the detriment of quality), as well as improve management in Ukraine.

Keywords: method, technology, information analysis, system analysis, information, information-analytical activity, efficiency, management

References

1. Antonov A. V. (2004). *Systemnyy analiz*. Moskva: Vyshcha shkola.
2. Varenko V. M. (2019). *Systemnyy analiz ynfornatsyynykh protsesyiv*. Kyiv: Talcom.
3. Dudnik I. M. (2009). *Vstup do zahalnoi teorii system*. Kyiv: Condor.
4. Kournosov Y. V. (2013). *Azbuka analityky*. Moskva: RUSAKI.
5. O'Connor Joseph. (2018) *Systemne myslennya. Poshuk neordynarnykh tvorchykh rishen'*. Kyiv: Nash format.
6. Surmin Y. P. (2003). *Teoriya sistem i sistemnyy analiz*. Kyiv: MAUP.
7. Chorney N. B., Chorney R. K. (2005). *Teoriya sistem i sistemnyy analiz*. Kyiv: MAUP.

Надійшла до редакції 10 вересня 2019 року

УДК 01:37.017.4]:025.5](477)

DOI: 10.36273/2076-9555.2019.10(279).47-52

Наталія Кропочева,

науковий співробітник ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського,

e-mail: veritas59@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7025-8272>

Бібліографічний складник системи інформаційного супроводу наукових досліджень із питань національно-патріотичного виховання

Проаналізовано зміст і структуру науково-допоміжного бібліографічного покажчика "Національно-патріотичне виховання в Україні" (2014—2018 рр.). Розглянуто теоретичні та методичні аспекти підготовки бібліографічних видань такого типу. Обґрунтовано актуальність обраної теми та висвітлено основні нормативно-законодавчі документи, на підставі яких відбувалося формування систематизованого, впорядкованого за бібліографічними критеріями покажчика "Національно-патріотичне виховання в Україні". Узагальнено основні наукові підходи до класифікації бібліографічних видань, наявні в бібліографічному науковому дискурсі та бібліографічній практиці. Констатовано, що формальні та змістові характеристики бібліографічних видань перебувають у постійній динамічній рівновазі, зумовленій соціальними й інформаційними чинниками розвитку суспільних відносин. Наголошено на унікальності матеріалів, розміщених на глобальній платформі EBSCO й відображених у змісті покажчика. В майбутньому такий тренд може стати перспективним напрямом бібліографічних досліджень і впливатиме на розширення аудиторії завдяки залученню закордонних користувачів, які матимуть доступ до бібліографічних посібників окресленої тематики. Вагому частку в

змісті видання становлять електронні публікації, зокрема оприлюднені на платформах відкритих журнальних систем, що свідчить про нові тенденції в бібліографічній справі. Наголошено, що підготовлений науково-допоміжний бібліографічний показник сприятиме вдосконаленню форм і методів реалізації завдань національно-патріотичного виховання в Україні, впровадженню в роботу закладів освіти різних рівнів доробку фахівців у царині патріотичного виховання.

Ключові слова: науково-допоміжний бібліографічний показник, національно-патріотичне виховання, інформаційне забезпечення, наукові дослідження, заклади освіти, військово-патріотичне виховання, духовно-моральне виховання

Постановка проблеми. Складність і неоднозначність висвітлення проблематики становлення системи національно-патріотичного виховання у вітчизняному просторі зумовлені змінами глобального й локального характеру в соціальній, політичній та освітній сферах. Розроблення й ухвалення відповідних законодавчих і нормативних, теоретичних та концептуальних документів, що регулюють означену галузь, впливає на розширення наукових засад і змістового контуру інформаційного забезпечення педагогічних досліджень і функціонування закладів освіти різних рівнів.

Тривалий час загальновизнаною формою репрезентації результатів у структурі інформаційного супроводу залишалася система інформаційно-довідкових посібників у паперовому й цифровому форматах. Останнє десятиліття характеризується стрімким розвитком веборієнтованих технологій, упровадження яких у діяльність книгозбірень має спиратися на спеціалізовані праці фахівців із формування галузевої системи бібліографічної продукції, в яких узагальнено результати попередніх наукових досліджень та визначено перспективні напрями подальших розвідок. Такі тенденції характерні й для діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (далі — ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського), що проводиться в межах фундаментальних і прикладних наукових досліджень і дає змогу розширювати й удосконалювати галузеву систему бібліографічних, реферативних та аналітичних документів.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Вітчизняні науковці, які вивчали етапи розроблення класифікації бібліографічних показників (БП), вирізняють два періоди: 1) усталене визначення ознак бібліографічних показників та їх об'єднання відповідно до цих характеристик; 2) уточнення Г. Швецовою-Водкою багатоаспектної класифікації, розробленої О. Коршуновим із доповненням новими класифікаційними ознаками. Спектр дискусій охоплює дві головні позиції [15]: 1) відсутність потреби у класифікації БП у добу комп'ютеризації, оскільки користувач самостійно розв'язує проблему вибору документів (Е. Беспалова); 2) неоднозначність формування електронного інформаційного простору як однорідного масиву бібліографічних даних, оскільки він є сукупністю різноманітних бібліографічних баз даних (БД), цінність яких залежить від критеріїв виявлення, відбору та бібліографічного опрацювання документів (І. Моргенштерн) [2; 6].

Позицію І. Моргенштерна підтримує Т. Опря, обґрунтовуючи тезу про динамічність класифікації бібліографічних посібників тим, що усталена схема перешкоджатиме розробленню їх нових видів [9, с. 212].

Аналізуючи бібліографічні розвідки фахівців-практиків, вирізняємо найпоширеніші напрями підготовки науково-допоміжних показників у мережі

галузових бібліотек: вивчення стану й перспектив системи науково-інформаційного забезпечення, огляд та аналіз підготовлених показників у межах виконання наукових проєктів, упровадження інформаційно-бібліографічних систем і розроблення моделі інформаційного супроводу, адаптованої до цільової категорії користувачів [5; 9; 10; 12; 13; 14].

На думку Л. Самчук, використання традиційних бібліографічних методів відбору, репрезентації та організації матеріалу гармонізується з електронною формою видання, що "...дозволяє більш повно реалізувати потенціал цих методів і здійснити логічне наповнення структурних елементів документами, визначити форму організації і подачі матеріалу [11, с. 180].

Підсумовуючи діяльність ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського за 15 років, Л. Пономаренко зауважує про пріоритетність підготовки саме науково-допоміжних посібників, що стали "важливою складовою системи бібліографічних видань для освітньої галузі, сприяють створенню теорії цілісного розвитку особистості, забезпеченню якісного психолого-педагогічного та науково-методичного супроводу навчально-виховного процесу на різних освітніх рівнях" [10, с. 78].

Зміна інформаційного складника, насамперед завдяки широкому застосуванню автоматизованих бібліотечних інформаційних систем, формуванню проблемно орієнтованих баз даних, дає змогу зробити процес упорядкування бібліографічних видань динамічним та інформаційно насиченим.

Зазначимо, що Н. Стельмах однією з перших у ДНПБ ім. В. О. Сухомлинського брала участь у корпоративному створенні вторинної продукції в АБІС "ІРБІС", яка наповнювалася бібліографічними записами, імпортованими з електронних баз даних "Книга" й "Періодика", для електронного бібліографічного показника "Дошкільна освіта як складова системи безперервної освіти України (1991—2006)". Його структура моделює базу даних, спроєктовану згідно з вимогами до традиційного бібліографічного показника [13].

Узагальнюючи огляд основних тенденцій розвитку науково-допоміжної бібліографії, наголосимо на цілісності сформованої галузевої бібліографічної інформації, акумульованої в посібниках різних типів і видів у традиційній та електронній формах, поміж яких чільне місце посідають науково-допоміжні бібліографічні показники. Водночас їх укладання відбувається у традиційному для бібліографічної практики форматі, що впливає на результативність процесу. Аналітичні рефлексії та теоретичні узагальнення розширюють проблемний простір наукових розвідок з окресленої теми, але фактично не впливають на вдосконалення технологічних процесів підготовки бібліографічних видань.

Мета дослідження — проаналізувати бібліографічний складник системи інформаційного супроводу наукових досліджень із питань національно-патріотичного виховання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Про увагу державних інституцій до пошуку цілісної, науково обґрунтованої моделі національно-патріотичного виховання, що охоплюватиме всі ланки системи неперервної освіти, свідчить низка законодавчо-нормативних джерел. Зокрема, 2015 р. ухвалено базові нормативні документи: "Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016—2020 роки", "Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року", "Національну програму патріотичного виховання громадян, розвитку духовності". В законах України "Про освіту" (2017), "Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ ст." (2015), "Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді", затвердженої Міністерством освіти і науки України 2015 р., як стратегічні визначено завдання виховання в молоді любові до Батьківщини, усвідомлення нею громадянського обов'язку на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей, утвердження якостей громадянина-патріота України.

Нові методи проведення систематичної роботи з формування особистості — всебічно розвиненої, з критичним мисленням, патріота з активною життєвою позицією, який керується високими морально-етичними принципами — відображено в освітній моделі Нової української школи (2016).

Значний внесок у розроблення теоретичних і методологічних засад національно-патріотичного виховання здійснює Інститут проблем виховання НАПН України (І. Бех, К. Журба) та співробітники його лабораторії громадянського й морального виховання.

Особливої уваги варті сучасні інтерактивні форми й методи вдосконалення професійної компетентності фахівців із національно-патріотичного виховання. Прикладом слугують тренінги "З Україною в серці" (для педагогічних працівників) та "Окрилені Україною" (для представників структурних підрозділів із питань молоді та спорту, інших фахівців соціальної сфери). Навчання проводяться від 2015 р. за програмами, розробленими та апробованими науковцями Інституту проблем виховання НАПН України у різних регіонах [4; 8].

До основних форм діяльності галузевих бібліотек, у межах інформаційної підтримки реалізації документів стратегічного й концептуального характеру, належать підготовка та проведення заходів національно-патріотичного спрямування. Бібліотечна робота у цьому напрямі передбачає випуск рекомендаційних бібліографічних та науково-методичних видань, реферативно-аналітичних оглядів, проведення науково-практичних і науково-педагогічних конференцій та семінарів, літературно-музичних виставок і форумів тощо.

Кожна інформаційна установа розробляє власну модель забезпечення системи національно-патріотичного виховання, що відповідає типу організації, цільовій категорії читачів і користувачів. Враховуючи, що в мережі освітянських книгозбірень є шкільні бібліотеки, бібліотеки закладів вищої освіти, інститутів післядипломної педагогічної освіти, науково-дослідних установ НАПН України, діапазон бібліографічної продукції з питань патріотичного виховання доволі широкий: рекомендаційні бібліографічні покажчики, рекомендаційні анотовані списки, бібліографічні огляди, огляди-дайджести.

Поміж значної кількості посібників різних типів і видів, підготовлених та опублікованих фахівцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського в межах виконання науково-дослідної роботи (НДР) "Відображення розвитку національної освіти і педагогічної думки у друкованих та електронних виданнях" (2017—2019 рр.) (науковий керівник — дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор О. В. Сухомлинська), виокремимо науково-допоміжні покажчики з актуальних питань сьогодення: "Реформування загальної середньої освіти в Україні у ХХ столітті крізь призму джерелознавства" та "Національно-патріотичне виховання в Україні" (2014—2018 рр.) [1; 7].

Вияткове значення для широкого загалу має науково-допоміжний бібліографічний покажчик "Національно-патріотичне виховання" (2014—2018 рр.), оприлюднений у червні 2019 р. Актуальність теми видання зумовлена соціальними, політичними та суспільними подіями в країні в контексті боротьби за збереження національної безпеки та зміцнення державної єдності. Покажчик має сприяти вдосконаленню форм і методів реалізації завдань національно-патріотичного виховання в Україні, впровадженню в роботу закладів освіти різних рівнів доробку фахівців у цій сфері, враховуючи практичні напрацювання та перспективні завдання.

Упорядники здійснили історіографічний аналіз видань окресленої проблематики й виявили, що значна кількість покажчиків містить комплексний ґрунтовний ретроспективний огляд праць із питань національно-патріотичного виховання, який охоплює значний хронологічний відрізок від періоду здобуття Україною незалежності (1991).

Високим науковим рівнем підготовки бібліографічний посібник завдячує плідній співпраці фахівців бібліотеки з Ж. Петрочко — науковим консультантом, доктором педагогічних наук, професором кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка. Вступну статтю "Концептуальне осмислення формування у підлітків національно-культурної ідентичності у сучасних умовах" підготував І. Бех (доктор психологічних наук, професор, директор Інституту проблем виховання НАПН України) у співавторстві з К. Журбою (доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії громадянського та морального виховання Інституту

проблем виховання НАПН України). Автори акцентують увагу на національно-культурній ідентичності як важливому складникові становлення громадянина-патріота України, що сприятиме зміцненню моральних цінностей, формуванню національного духу й самосвідомості молоді.

Основний принцип упорядкування та групування бібліографічних записів відповідає структурі системи неперервної освіти, що віддзеркалюють назви розділів; тематику військово-патріотичного виховання та волонтерської діяльності виокремлено. Показчик містить 2722 бібліографічних записи у восьми розділах, опублікованих / оприлюднених упродовж 2014—2018 рр.

Розділ I *"Національно-патріотичне виховання в новому історичному осмисленні"* складається з двох підрозділів: *"Нормативно-правове забезпечення національно-патріотичного виховання"* та *"Національно-патріотичне виховання як наукова проблема"*. У першому згруповано бібліографічні описи нормативно-правових актів України, котрі законодавчо закріплюють пріоритети й напрями національно-патріотичного виховання дітей і молоді в діяльності відповідних інститутів держави та суспільства; у другому — сфокусовано увагу на документах, що відображають результати наукових розвідок, узагальнень, рефлексій, присвячених зазначеній проблематиці.

У розділі II *"Виховання громадянина-патріота у творчій спадщині видатних педагогів України"* репрезентовано погляди вітчизняних педагогів, філософів, психологів, громадсько-політичних діячів на роль і значення національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Розділ має яскраво виражений персоналістичний характер. Узагальнюючи його зміст, виокремимо такі напрями досліджень: теоретичні й практичні аспекти національно-патріотичного виховання в історичній і регіональній ретроспективі; історіографічний аналіз ідей національно-патріотичного характеру відомих особистостей у публікаціях сучасних науковців; вивчення та впровадження доробку відомих педагогів, філософів у навчальний процес закладів освіти.

Зміст розділу III *"Національно-патріотичне виховання у системі дошкільної освіти"* становлять документи, що містять інформацію стосовно практичного досвіду проведення виховних заходів, реалізації проєктів національно-патріотичного спрямування в дошкільних закладах різних типів і видів.

Проблематика розділу IV *"Національно-патріотичне виховання у закладах загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти"* доволі різноаспектна й віддзеркалює специфіку національно-патріотичного виховання відповідно до завдань та форм його проведення у навчальних закладах, згрупованих в окремі структурні сегменти. Наприклад, у підрозділі *"Загальна середня освіта"* зібрано матеріали, що висвітлюють національно-патріотичний складник процесу викладання різних предметів; уміщено

інформацію про тематику виховної позакласної роботи; висвітлено досвід організації та проведення спільних заходів патріотичного спрямування з батьками та громадськістю. У підрозділі *"Професійна (професійно-технічна) освіта"* вміщено бібліографічні описи документів, що охоплюють питання реалізації завдань національно-патріотичного змісту, спрямованих на виховання в учнів почуття національної гідності та національно-культурної ідентичності, пошуку нових ефективних форм і методів впливу на становлення майбутнього фахівця, здатного до вироблення власної патріотичної позиції.

У розділі V *"Національно-патріотичне виховання у закладах вищої та післядипломної педагогічної освіти"* вміщено джерела про стан та орієнтири вдосконалення системи національно-патріотичного виховання у зазначених ланках освіти. Розглянуто напрями патріотичного виховання в закладах гуманітарного, правничого, технічного профілю під час викладання навчальних дисциплін природничого, математичного, економічного циклу; висвітлено етнопатріотичні та народознавчі складники національно-патріотичного виховання в навчальному процесі й у позааудиторній діяльності; проаналізовано участь студентської молоді та науково-педагогічних працівників у роботі громадських організацій, зокрема й волонтерських, втіленні молодіжних соціальних ініціатив.

Документи розділу VI *"Реалізація національно-патріотичного виховання в закладах позашкільної освіти та громадських об'єднаннях"* розкривають широкий спектр публікацій, присвячених аспектам роботи культурно-освітніх, спортивно-оздоровчих, науково-пошукових об'єднань, предметних гуртків, секцій національно-патріотичного спрямування. Зокрема, розглянуто хортинг як різновид національного спорту й важливий елемент патріотичного виховання; висвітлено роботу спортивно-просвітницьких, туристичних, скаутських організацій, віртуальних спільнот, а також шкільних історико-краєзнавчих музеїв в окресленому напрямі.

У розділі VII *"Доброчинна та волонтерська діяльність в системі національно-патріотичного виховання"* вміщено бібліографічні описи публікацій про внесок волонтерів й активістів у зміцнення обороноздатності України, підтримання морально-психологічного стану сучасного українського війська, участь школярів і студентів у волонтерських організаціях тощо.

Публікації, що торкаються проблем військово-патріотичного виховання та залучення молодого покоління до участі в загальнодержавних військово-патріотичних заходах, репрезентовано в розділі VIII *"Військово-патріотичне виховання молоді як відповідь на виклики часу"*. Чільне місце належить низці матеріалів щодо духовно-морального виховання майбутніх військовослужбовців і військової еліти. Зокрема, наведено докладну інформацію про результати педагогічних досліджень стану готовності військових за-

хицати Батьківщину, а також результати експериментальних праць викладачів закладів вищої військової освіти та науковців Інституту проблем виховання НАПН України. Потужний інформаційний масив розділу також становлять дослідження у сфері застосування прикладного хортингу під час викладання дисциплін "Захист Вітчизни" й "Допризовна підготовка".

Унікальним і, в певному сенсі, експериментальним елементом видання стали матеріали інформаційних ресурсів, розміщені на глобальній мережевій платформі EBSCO Publishing, що свідчить про нові тенденції в бібліографічній справі. Це невеликий за обсягом, але, на нашу думку, перспективний інноваційний тренд, що стане в пригоді під час формування бібліографічних видань галузевими книгозбірнями й сприятиме розширенню аудиторії завдяки залученню закордонних користувачів.

Висновки. Проаналізовано зміст і структуру науково-допоміжного бібліографічного покажчика "На-

ціонально-патріотичне виховання в Україні" (2014—2018 рр.), а також теоретичні та методичні аспекти його формування. До видання увійшли друковані матеріали: статті з періодичних і продовжуваних видань, збірників наукових праць, доповіді й повідомлення, підготовлені в межах науково-теоретичних, науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів, автореферати дисертацій; значний масив становлять електронні документи, поміж яких матеріали інтернет-конференцій, тематичні рубрики й збірки з мережових ресурсів, сайтів бібліотек, інформаційних і наукових установ. Хронологічні межі науково-допоміжного бібліографічного видання охоплюють 2014—2018 рр.

Покажчик сприятиме вдосконаленню форм і методів реалізації завдань національно-патріотичного виховання в Україні, впровадженню в роботу закладів освіти різних рівнів доробку фахівців у царині патріотичного виховання.

Список використаної літератури

1. *Березівська Л. Д.* Реформування загальної середньої освіти в Україні у XX столітті крізь призму джерелознавства : наук.-допом. бібліогр. покажч. / Л. Д. Березівська. — Вінниця : Твори, 2019. — 251 с.
2. *Беспалова Э. К.* Тема, принадлежащая истории : [классификация библиогр. пособий] / Э. К. Беспалова // Библиография. — 1999. — № 4. — С. 151—152.
3. *Бех І. Д.* Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / Д. І. Бех, К. І. Чорна. — Київ : [б. в.], 2014. — 29 с.
4. *Бех І. Д.* З Україною в серці (тренінг з патріотичного виховання дітей та молоді) : посібник / [І. Д. Бех, Ж. В. Петрочко, В. І. Кириченко] ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проблем виховання. — Київ : Ін-т обдаров. дитини НАПН України, 2015. — 182, [2] с.
5. *Лисиця Н. В.* Бібліографічна продукція ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як складова інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу / Н. В. Лисиця, Н. А. Стельмах // Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. — 2014. — Вип. 4. — С. 120—128.
6. *Моргенштерн И. Г.* Понятийный аппарат библиографической деятельности в электронной среде / И. Г. Моргенштерн // Мир библиографии. — 2004. — № 6. — С. 8—12.
7. *Національно-патріотичне виховання в Україні* : наук.-допом. бібліогр. покажч. / упоряд.: Страйгородська Л. І., Пономаренко Л. О., Тарнавська С. В. та ін. ; наук. ред. Березівська Л. Д. — Київ, 2019. — 368 с.
8. *Опря Т. М.* Покажчики як форма розповсюдження бібліографічної інформації / Т. М. Опря // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Сер. Бібліотекознавство. Книгознавство. — Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2013. — Вип. 3. — С. 211—215. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nprknuibk_2013_3_36. — Назва з екрана (дата звернення: 21.08.2019).
9. *Петрочко Ж. В.* Окрилені Україною (тренінг з національно-патріотичного виховання молоді) : посібник / Ж. В. Петрочко, В. І. Кириченко. — Харків : Панов А. М., 2016. — 134 с.
10. *Пономаренко Л. О.* Електронні бібліографічні ресурси Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського в інформаційному просторі: стан та проблеми розвитку / Л. О. Пономаренко // Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. — Київ : Педагогічна думка, 2014. — № 4. — С. 76—84. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npdnpbc_2014_4_9. — Назва з екрана (дата звернення: 20.08.2019).
11. *Самчук Л. І.* Створення електронних бібліографічних посібників у державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського / Л. І. Самчук // Вісник ОНУ. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. — Одеса : ОНУ, 2018. — Т. 23. — № 1. — С. 179—186. — Режим доступу: <http://vislib.onu.edu.ua/article/view/122671/131849>. — Назва з екрана (дата звернення: 20.08.2019).
12. *Складання бібліографічних посібників* : інформ.-метод. матеріали / уклад. О. Галганова ; наук. ред. В. Кононенко. — Київ, 2015. — 80 с.
13. *Стельмах Н.* Інформаційно-бібліографічне забезпечення наукових досліджень з питань дошкільної освіти / Наталія Стельмах // Вісник Книжкової палати. — 2009. — № 7. — С. 18—21.
14. *Трачук Л. Ф.* Веббібліографічні посібники бібліотек як джерела електронного довідково-бібліографічного обслуговування / Л. Ф. Трачук // Бібліотечний вісник. — 2011. — № 5. — С. 29—35.
15. *Швецова-Водка Г. М.* Вступ до бібліографознавства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Г. М. Швецова-Водка. — Київ : Кондор, 2004. — 217 с.

Nataliia Kropocheva

Bibliographical component of the system of information support of scientific research on national-patriotic education

The content and structure of the scientific-auxiliary bibliographic index "National-patriotic education in Ukraine" (2014–2018) are analyzed. The theoretical and methodological aspects of the preparation of bibliographic publications of this type are considered. The relevance of the chosen topic is substantiated and the main normative-legislative documents that influenced the formation of the systematic, organized according to the bibliographic criteria of the edition "National-patriotic education in Ukraine" are highlighted. The basic scientific approaches to the classification of bibliographic publications existing in bibliographic scientific discourse and bibliographic practice are generalized. The uniqueness of the selected materials published on the global EBSCO platform, which are reflected in the contents of the index, is confirmed, and it is hoped that in the future such a trend can become a demanded and perspective direction of bibliographic research and will influence the expansion of the audience at the expense of foreign users. Bibliographical manuals on such topics. It has been stated that publications in electronic form, in particular, are published on the content of open journal systems, which also formats and reveals new trends in bibliographic matters. It is stated that the prepared scientific-auxiliary bibliographic Index will promote and improve the forms and methods of realization of tasks of national-patriotic education in Ukraine, will promote the introduction into practice of educational establishments of different levels of creative development of specialists in the field of patriotic education. It is stated that the formal and substantive characteristics of bibliographic publications are in constant dynamic equilibrium, which is caused by social, informational factors of the development of social relations.

Keywords: scientific-auxiliary bibliographic Index, national-patriotic education, information support, scientific researches, educational establishments, military-patriotic education, spiritual and moral education

References

1. Berezivska L. D. (2019). *Reformuvannya zagalnoyi serednoyi osviti v Ukraini u XX stolitti kriz prizmu dzhereleznavstva*. Vinnicya: Tвори.
2. Bepalova E. K. (1999). Tema, prynadlezhashaya istorii: [klassifikaciya bibliogr. posobij]. *Bibliografiya*, 4, pp. 151—152.
3. Beh I. D., Chorna K. I. (2014). *Programa ukrayinskogo patriotichnogo vihovannya ditej ta uchnivskoyi molodi*. Kyiv: [b. v.].
4. Beh. I. D., Petrochko Zh. V., Kirichenko V. I. (2015). *Z Ukrayinoyu v serci (trening z patriotichnogo vihovannya ditej ta molodi)*. Kyiv: In-t obdarov. ditini NAPN Ukraini.
5. Lisicya N. V., Stelmah N. A. (2014). Bibliografichna produkcija DNPB Ukraini im. V. O. Suhomlinskogo yak skladova integrovanogo galuzevogo informacijnogo resursu. *Naukovi praci Derzhavnoi naukovo-pedagogichnoi biblioteki Ukraini imeni V. O. Suhomlinskogo*, 4, pp. 120—128.
6. Morgenshtern I. G. (2004). Ponyatijnyj apparat bibliograficheskoy deyatel'nosti v elektronnoy brede. *Mir bibliografii*, 6, pp. 8—12.
7. Strajgorodska L. I., Ponomarenko L. O., Tarnavska S. V. ta in. (2019). *Nacionalno-patriotichne vihovannya v Ukraini*. Kyiv.
8. Oprya T. M. (2013). Pokazhchiki yak forma rozpovsyudzhennya bibliografichnoi informaciyi. *Naukovi praci Kam'yanec-Podil'skogo nacionalnogo universitetu imeni Ivana Ogiyenka. Ser. Bibliotekoznavstvo. Knigoznnavstvo*, 3, pp. 211—215. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npkpnuibk_2013_3_36 [Accessed 21.08. 2019].
9. Petrochko Zh. V., Kirichenko V. I. (2016). *Okrileni Ukrayinoyu (trening z nacionalno-patriotichnogo vihovannya molodi)*. Harkiv: Panov A. M.
10. Ponomarenko L. O. (2014). Elektronni bibliografichni resursi Derzhavnoi naukovo-pedagogichnoi biblioteki Ukraini imeni V. O. Suhomlinskogo v informacijnomu prostori: stan ta problemi rozvitku. *Naukovi praci Derzhavnoi naukovo-pedagogichnoi biblioteki Ukraini imeni V. O. Suhomlinskogo*, 4, pp. 76—84. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npdnpbc_2014_4_9 [Accessed 20.08.2019].
11. Samchuk L. I. (2018). Stvorennya elektronnih bibliografichnih posibnikiv u derzhavnij naukovo-pedagogichnij biblioteci Ukraini imeni V. O. Suhomlinskogo. *Visnik ONU. Seriya: Bibliotekoznavstvo, bibliograficznnavstvo, knigoznnavstvo*, 23 (1), pp. 179—186. Available at: <http://vislib.onu.edu.ua/article/view/122671/131849> [Accessed 20.08.2019].
12. Galganova O. (2015). *Skladannya bibliografichnih posibnikiv: inform.-metod. materialy*. Kyiv.
13. Stelmah N. (2009). Informacijno-bibliografichne zabezpechennya naukovih doslidzhen z pitan doshkilnoyi osviti. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 7, pp. 18—21.
14. Trachuk L. F. (2011). Vebliografichni posibniki bibliotek yak dzherela elektronnoho dorvidkovo-bibliografichnogo obslugo-vuvannya. *Biblioteknij visnik*, 5, pp. 29—35.
15. Shvecova-Vodka G. M. (2004). *Vstup do bibliograficznnavstva*. Kyiv: Kondor.

Надійшла до редакції 22 серпня 2019 року

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 21783-11683ПР від 31.12.2015.

Формат 60x84¹/₈. Ум. друк. арк. 6,05. Тираж 238 пр. Зам. 62.

Журнал надруковано на обладнанні Книжкової палати України

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1954 від 24.09.2004.

До уваги читачів: електронний варіант журналу "Вісник Книжкової палати" ISSN 2076-9555 (онлайн-версія) розміщено на сайті Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в розділі "Наукова періодика України":

http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VKP/index.html